

Ukratko o Općoj uredbi za zaštitu osobnih podataka

Europski parlament je 27. travnja 2017. donio Uredbu (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Direktive 95/46/EZ (u daljnjem tekstu: Uredba).

Uredba će stupiti na snagu

25. svibnja 2018. te će tada postati obvezujuća u svim državama članicama Europske unije pa tako i u Republici Hrvatskoj.

Sama Uredba predstavlja značajan pomak u zaštiti osobnih podataka na razini cijele Europske unije. Naime, ona je zapravo odgovor na nove okolnosti u kojima

se našla Europska unija - eksponencijalan razvoj tehnologije, globalizacija, povećanje prekograničnog protoka osobnih podataka i dr. Njome će se uspostaviti jedinstven pravni okvir za sve države članice Europske unije, što u konačnici dovodi do veće sigurnosti osobnih podataka. U tim će uvjetima svaki građanin Unije moći računati na jednaku sigurnost osobnih podataka bez obzira na mjesto, vrijeme i način prikupljanja podataka.

Svrha ovog teksta je dvojaka - ukazati na važnost ovog propisa kojemu u javnosti nije poklonjena dovoljna pažnja te istaknuti nekoliko novosti u području zaštite osobnih podataka.

Što je osobni podatak?

Prije svega nužno je utvrditi što je osobni podatak u smislu Uredbe. Osobni podaci su definirani u čl. 4. st. 1. kao svi podaci koji se odnose na pojedinca **čiji je**

identitet utvrđen ili se može utvrditi („ispitanik“).

Pojedinac čiji se identitet može utvrditi jest osoba koja se može identificirati izravno ili neizravno, osobito uz pomoć identifikatora kao što su ime, identifikacijski broj, podaci o lokaciji, mrežni identifikator (u tom pogledu

pročitati odluku Suda Europske unije u predmetu C-582/14, Patrick Breyer protiv Savezne Republike Njemačke, od 19. listopada. 2016.) ili uz pomoć jednog ili više čimbenika svojstvenih za fizički, fiziološki, genetski, mentalni, ekonomski, kulturni ili socijalni identitet tog pojedinca. Drugim riječima, pojam osobnog podatka prelazi okvire

laičkog shvaćanja tog pojma i obuhvaća i one podatke koji mogu izravno ili neizravno omogućiti identifikaciju osobe. Konkretno, pojam osobnog podatka može obuhvatiti i povijest bolesti ili popis najdraže literature ili pjesama¹ ako mogu dovesti do identifikacije ispitanika.

Prava i obveze ispitanika

Prava i obveze ispitanika regulirani su poglavljem III. Uredbe.

Članak 6. st. Uredbe alternativno postavlja uvjete od kojih barem jedan mora biti ispunjen kako bi obrada bila zakonita. Drugim riječima, navedene su pravne osnove za obradu podataka te mora biti ispunjen barem jedan uvjet kako bi se smatralo da postoji valjana pravna osnova.

Promjene u odnosu na situaciju *de lege lata* uvelike se očituju u privoli ispitanika za obradu podataka. U skladu

¹ Vodič kroz Opću uredbu o zaštiti podataka, tekst dostupan na <http://azop.hr/info-servis/detaljnije/vodic-kroz-opcu-uredbu-o-zastiti-podataka>, stranica posjećena 31. listopada 2017. u 14:14.

s čl. 7. st. 2. Uredbe zahtjev za privolu mora biti predočen na način da ga se može **jasno razlučiti od drugih pitanja, u razumljivom i lako dostupnom obliku uz uporabu jasnog i jednostavnog jezika**. Drugim riječima, zabranjene su teško uočljive odredbe o zaštiti osobnih podataka. Teret dokazivanja postojanja privole je na voditelju obrade. Ispitanik ima pravo u svakom trenutku povući svoju privolu (čl. 7. st. 3. Uredbe).

Važno je naglasiti da glede davanja podataka u radnim odnosima nije potrebna posebna privola jer je takva obveza utemeljena na Zakonu o radu (Nar. novine, br. 93/14) i Pravilniku o sadržaju i načinu vođenja evidencije o radnicima (Nar. novine, br. 73/17; u daljnjem tekstu: Pravilnik o evidencijama), no poslodavci su dužni pridržavati se opsega prikupljanja podataka koji je naveden u spomenutom Pravilniku o evidencijama te ne bi smjeli izlaziti iz propisanih okvira. Naime, čl. 6. st. 1. toč. 3. u vezi s čl. 6. st. 3. Uredbe upućuje da obveza prikupljanja podataka može biti utemeljena na pravu Unije ili domaćem pravu države članice. U konkretnom slučaju je obveza poslodavca utemeljena na spomenutim domaćim propisima.

U čl. 13. i 14. jasno su definirane informacije koje se moraju pružiti ispitaniku prilikom prikupljanja podataka. Opseg podataka ovisi o tome jesu li podaci stečeni izravno od ispitanika ili ne.

Ispitanik ima pravo bez nepotrebnog odgađanja ishoditi od voditelja obrade ispravak netočnih osobnih podataka koji se na njega odnose (čl. 16. Uredbe). Osim toga, nužno je obratiti pažnju i na pravo na brisanje (tzv. "pravo na zaborav") koje omogućuje ispitaniku ishođenje brisanja osobnih podataka koji se na njega odnose te voditelj obrade ima obvezu obrisati osobne podatke **bez nepotrebnog odgađanja** ako je ispunjen jedan od uvjeta propisanih u čl. 17.

Poslodavcima je pravilom iz čl. 5. st. 2. Pravilnika o evidencijama naložena obveza čuvanja podataka o određenim skupinama radnika najmanje šest godina od dana prestanka njihovog rada. Budući da Pravilnikom nije naložena obveza brisanja podataka, bivši radnik bi mogao od poslodavca zahtijevati brisanje podataka pod uvjetom da je ispunjena barem jedna pretpostavka iz čl. 17. Važno je skrenuti pažnju da poslodavac *de lege lata* nema obvezu brisanja, već bi upravo radnik trebao uložiti zahtjev. Budući da čl. 17. Uredbe nalaže obvezu

brisanja osobnih podataka na zahtjev ispitanika ako osobni podaci više nisu nužni u odnosu na svrhe za koje su prikupljeni ili na drugi način obrađeni, poslodavac bi protekom rokova iz Pravilnika morao obrisati podatke.

Prava i obveze voditelja obrade

Voditelj obrade je fizička ili pravna osoba, tijelo javne vlasti, agencija ili drugo tijelo koje samo ili zajedno s drugima određuje svrhe i sredstva obrade osobnih podataka.

Obveze voditelja obrade definirane su u čl. 24. i 25. Uredbe. Voditelj obrade je obavezan, uzimajući u obzir prirodu, opseg, kontekst i svrhe obrade, kao i rizike različitih razina vjerojatnosti i ozbiljnosti za prava i slobode pojedinaca, provoditi odgovarajuće tehničke i organizacijske mjere. Također mu je Uredbom naložena dužnost provoditi odgovarajuće tehničke i organizacijske mjere, poput pseudonimizacije, za omogućavanje učinkovite primjene načela zaštite podataka. Riječ je o načelu koje se u inozemnoj literaturi naziva "*privacy by design*", što podrazumijeva da je voditelj obrade dužan prilagoditi razinu zaštite konkretnim okolnostima. Drugim riječima, različite kategorije podataka mogu biti podvrgnute različitim razinama zaštite ovisno o konkretnim okolnostima i potencijalnim mogućnostima ugrožavanja sigurnosti podataka. Voditelj obrade je odgovoran za izbor i primjenu odgovarajućih postupaka kojima se štiti sigurnost osobnih podataka. Stoga je jasno da će podaci koji uključuju ime i prezime, adresu ili OIB morati biti zaštićeni naprednijim mehanizmima nego neki drugi podaci koji ne mogu dovesti do identifikacije osobe (npr. članstvo u nekoj udruzi).

Prava i obveze izvršitelja obrade

Izvršitelj obrade je fizička ili pravna osoba, tijelo javne vlasti, agencija ili drugo tijelo koje obrađuje osobne podatke u ime voditelja obrade. U praksi je opravdano očekivati da će najčešće jedan pravni subjekt biti istodobno i voditelj i izvršitelj obrade. Primjerice, razna trgovačka društva će s ciljem izbjegavanja povećanja troškova poslovanja sama odrediti svrhu prikupljanja osobnih podataka svojih klijenata i provesti obradu istih. Obveze izvršitelja obrade su regulirane su čl. 28. Uredbe. Voditelj obrade može surađivati jedino s izvršiteljima

obrade koji u dovoljnoj mjeri jamče provedbu odgovarajućih tehničkih i organizacijskih mjera. Obrada koju provodi izvršitelj obrade uređuje se ugovorom ili drugim pravnim aktom u skladu s pravom Unije ili pravom države članice, koji izvršitelja obrade obvezuje prema voditelju obrade, a koji navodi predmet i trajanje obrade, prirodu i svrhu obrade, vrstu osobnih podataka i kategoriju ispitanika te obveze i prava voditelja obrade. U čl. 28. st. 3. Uredbe propisani su bitni sastojci ugovora kojeg voditelj obrade sklapa s izvršiteljem.

Posebna zaštita djece

Uredba uvodi posebnu zaštitu osobnih podataka djeteta, što je razuman odgovor na porast korištenja internetskih usluga od strane djece. Iz životnog iskustva može se pretpostaviti da djeca ne pridaju važnost takvim pitanjima, već im je u konkretnom trenutku najvažnije pristupiti određenoj aplikaciji ili usluzi ne pazeći pritom na vlastite osobne podatke. Takve probleme bi trebala riješiti upravo Uredba te se jedino može izraziti nada da će nova pravila polučiti značajne rezultate.

Naime, kada se usluga informacijskog društva nudi izravno djetetu, obrada osobnih podataka djeteta zakonita je ako dijete ima najmanje **šesnaest godina**. Ako je dijete ispod dobne granice od 16 godina, takva je obrada zakonita samo ako i u mjeri u kojoj je privolu dao ili odobrio nositelj roditeljske odgovornosti nad djetetom (čl. 8. st. 1. Uredbe). Voditelj obrade mora uložiti razumne napore kako bi provjerio je li privolu dao ili odobrio roditelj ili druga na to ovlaštena osoba (čl. 8. st. 2. Uredbe). Upravo bi ovo pravilo moglo dovesti do nedoumice jer nije moguće definirati pojam razumnog napora, već će o tome odlučivati nadležna tijela u svakom konkretnom slučaju. Uostalom, kako se to može provjeriti u uvjetima pružanja usluga putem interneta?

Države članice mogu predvidjeti nižu dobnu granicu, ali ona ne može biti niža od **trinaest godina**.

Povreda odredaba o zaštiti osobnih podataka djeteta nema obveznopravne učinke na sklopljene ugovore.

Dakle, ugovor će biti sklopljen iako su osobni podaci djeteta prikupljeni protivno pravilima Uredbe.

Obveze u slučaju povrede

Dođe li do povrede osobnih podataka, izvršitelj obrade dužan je obavijestiti voditelja bez odgađanja. Voditelj o povredi mora obavijestiti nadležno tijelo (u Hrvatskoj Agenciju za zaštitu osobnih podataka) **najkasnije 72 sata nakon saznanja o toj povredi**. Postavlja se pitanje obavješćivanja nadležnih službi u slučaju povrede osobnih podataka u okolnostima kad je jedan pravni subjekt istodobno i vršitelj obrade i voditelj obrade. U tom slučaju trebao bi vrijediti spomenuti rok od 72 sata jer voditelj obrade (a ne izvršitelj obrade) ima obvezu obavijestiti nadležno tijelo. U čl. 34. st. 3. naveden je minimalan sadržaj obavijesti koja se upućuje nadzornom tijelu. Ako sve tražene informacije nisu dostupne u vrijeme kad se obavijest podnosi, informacije je moguće pružati **postupno bez nepotrebnog odgađanja**.

U slučaju povrede osobnih podataka koje će vjerojatno prouzročiti visok rizik za prava i slobode pojedinaca, **voditelj obrade bez nepotrebnog odgađanja obavješćuje ispitanika o povredi osobnih podataka** (čl. 34. st. 1. Uredbe). U daljnjim stavcima naveden je sadržaj obavijesti, ali i okolnosti u kojima ipak nije potrebno obavijestiti ispitanika. Zanimljiva je **moćnost javnog obavješćivanja** koja se može primijeniti samo ako bi pojedinačno obavješćivanje predstavljalo nerazmjerni napor. Takva situacija bi bila moguća ako je npr. kod telekomunikacijskih operatera došlo do povrede osobnih podataka većeg broja ispitanika pa bi pojedinačno obavješćivanje većeg broja ispitanika (npr. dvije tisuće ispitanika) uistinu predstavljalo nepotrebne višednevne napore.

Iz gornjeg teksta jasno je da Uredba dovodi do značajnih pomaka u zaštiti osobnih podataka u odnosu na prijašnje uređenje iz Zakona o zaštiti osobnih podataka (Nar. novine, br. 103/03, 118/06, 41/08, 130/11 i 106/12 (pročišćeni tekst)) i drugih propisa Europske unije. Još važnije, građani Unije moći će računati na jednaku zaštitu osobnih podataka bez obzira na to pruža li im se usluga u njihovoj matičnoj državi ili u nekoj drugoj državi Unije. Stoga bi moglo doći do porasta povjerenja u pružatelje usluga koji prikupljaju osobne podatke u drugim državama članicama.